

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระนะ วันพระเห็นใหม่ วันพระวันประเสริฐ แล้วมันประเสริฐอยู่ที่ไหน มันประเสริฐอยู่ในใจเรานะ วันพระวันที่ประเสริฐ ผู้ประเสริฐ เห็นใหม่ ผู้ประเสริฐมันเป็นผู้ที่เห็นภัยทางโลก การเห็นภัยนะ ภิกษุเป็นผู้ขอ เขาว่าภิกษุนี้เป็นผู้ขอ เลี้ยงชีพด้วยปถิแข็ง

แต่ถ้าภิกษุเป็นผู้เห็นภัยละ ถ้าเห็นภัยในวัฏสงสาร เห็นใหม่ มันเห็นได้ยากนะ เพราะอะไร เพราะทุกคนมันเห็นแต่เรื่องการบีบคั้น การบีบคั้นของร่างกาย การบีบคั้นของการแสวงหานี้มันต้องหามา นี่มันไม่ใช่พูดว่าไม่มีความจำเป็นนะ มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย เราต้องอาศัยเขา

คุณ ถ้าเราตกงาน กรมประชาสงเคราะห์เขาเลี้ยงคุณนะ ผู้เฒ่าผู้แก่เขามีเงินเดือนให้ นะ การเลี้ยงอาศัยอย่างนี้ รัฐบาลเขาดูแลได้ รัฐสวัสดิการเขาก็ดูแลได้ แต่รัฐสวัสดิการขนาดไหนนะ ประชาชนเขาก็มีความเก็บบคนนะ เพราะสิ่งที่ว่าใจมันต้องการมากกว่านั้น ต้องการสิ่งต่างๆ เห็นใหม่

เรามีพระเป็นพวกฝรั่งเขามาด้วยกัน เขาบอกเลยว่าเขามีความปรารถนา เขาได้หมดเลย สุดท้ายแล้วเขาปรารถนาอะไรรู้ใหม่ เขาปรารถนาฆ่าตัวตาย จนพ่อแม่บอกอย่าทำอย่างนั้นนะ ให้เงินไปเที่ยวรอบโลกเลย แล้วมาบวชกับอาจารย์ชา ชุรงค์ไปเจอกันในป่า เห็นใหม่ มันปรารถนาอยู่แต่ไม่รู้ปรารถนาอะไร สวัสดิการก็เหมือนกัน เราให้ตลอดๆ แต่ใจมันเรียกร้อง แต่เราก็ไม่รู้เรียกร้องอะไรนะ เห็นใหม่ แต่ถ้าธรรมะ มันเรียกร้องสิ่งนี้ เรียกร้องสิ่งที่ว่าเราเข้าไปเจองานในหัวใจ ถ้าหัวใจเข้าไปเจองาน มันอึดเต็มใจ

คูตี เวลาเราต้องการ เราหงุดหงิด เราไม่รู้จะหงุดหงิดเรื่องอะไร แต่มันหงุดหงิดนะ หงุดหงิด
อยากอะไรแต่อยากก็ไม่รู้ เห็นไหม กิเลสไม่มีเหตุผลนะ แต่ธรรมะนี้มีเหตุผล มีเหตุผลเข้าไปฝึกตัวเรา
เอง เห็นไหม ผู้ประเสริฐ ประเสริฐตรงนี้ไง

ถ้าจิตข้างในมันนิ่งนะ ความเป็นอยู่ข้างนอกมันจะนิ่งตามไป ถ้าข้างในมันไม่นิ่งนะ ข้างนอก
มันนิ่งได้เพราะมันเป็นมารยาทสังคม มารยาทสังคมนี้พยายามจะทำให้ดูสวยงาม เห็นไหม แต่ในหัวใจ
มันเต้นโครมครามในหัวใจเลย ถ้าใจมันสั้น ใจมันไหว อันนั้นไม่เป็นประโยชน์เลย

แต่ข้างนอกมันเป็นจรรยาวัธ กิริยาท่าทางข้างนอกมันเป็นอีกอย่างหนึ่ง แต่ข้างในมันนิ่งของมัน
ได้ มันนิ่งได้เพราะอะไรล่ะ? เพราะมันอึดเต็มของมัน เห็นไหม ถ้าหิวโหยนี้ คูตะ ถ้าเราหิวมากเรา
อะไรมาก เราต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต ใจมันหิวโหย มันต้องการสิ่งต่างๆ กินอารมณ์ เสวยอารมณ์
ใจมันเสวยอารมณ์ เสวยความคิดใจ เวลาว่ามันวิ่งฟุ้งซ่านมันยังคิด ยิ่งคิดก็เหมือนกับเราเอาเชื้อเพลิงใส่
เข้าไปในกองไฟ มันก็ยิ่งเผา ยิ่งเผาก็ยิ่งคิด ยิ่งคิดก็ยิ่งเผา ยิ่งเผาก็ยิ่งเติมเข้าไป มันไม่มีวันจบหรือ เห็น
ไหม ต้องสละออก

คูตี นักบวชเรานี้ เขาบอก “ถ้าคนมีความสามารถจริงต้องอยู่ในสังคมก็ได้ แล้วปฏิบัติไปเลย”
เห็นไหม ถ้าสังคมปฏิบัติไปเลยก็เหมือนกับเรา คูตี นักกีฬาไม่ต้องซ้อมเลย นักกีฬาให้แข่งขัน
ตลอดเวลา ไม่ต้องพักผ่อนเลย มันเป็นไปไม่ได้หรือ สิ่งนี้มันเป็นไปไม่ได้ แต่เราก็คิดกันด้วยกิเลสใจ
กิเลสเวลามันคือ มันคืออย่างนั้น มันหาทางออกมันนะ

แต่ถ้าเป็นธรรมของเรานะ เราเชื่อใคร เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญญาบารมีมาขนาดนั้น แต่เวลาออกแสวงหา เห็นไหม ทำขนาดไหนที่ว่า
โลกเขามีการกระทำอยู่แล้ว เรื่องของโลกๆ ไปศึกษาเขาหมดเลย ศึกษาขนาดไหนสลบถึง ๓ หนนะ
อดอาหารขนาดไหนก็แล้วแต่ สิ่งนี้มันเป็นเปลือก มันเป็นกรอบเฉยๆ

แต่ถ้าเรื่องในความจริงนะ มันเป็นการส่งเสริมนะ เปลือก กรอบ กติกา วิธีการ วิธีการกับ เป้าหมายนะ เป้าหมายอันเดียวกันแต่วิธีการนะแตกต่างกัน แต่เราก็อ้างว่าวิธีการแตกต่างกัน แล้วเวลา วิธีการแตกต่างกันแล้วผลละ ผลก็เป็นผล ผลในเอาวิธีการมาเป็นตรรกะไป

แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ ผลไม่ใช่ตรรกะ ผลมันเป็นความรู้สึกอีกอันหนึ่ง เห็นไหม วิธีการ เป็นกรอบที่เราแสวงหามา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาอยู่อย่างนี้ ๖ ปีนะ ๖ ปีกว่าจะสละ ออกมา แล้วออกไปแสวงหามา

พระเจ้าพิมพิสาร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวช นึกว่าโคณปฏิวัติมา เห็นไหม ให้กองทัพครั้งหนึ่งไปเอาคืนเลย “ไม่ใช่ ออกหาจริงๆ” พระเจ้าพิมพิสารขอสัญญาไว้ว่า “ถ้าปฏิบัติ ได้ผลแล้วให้กลับมาสั่งสอนด้วย”

ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะกลับไป สอนพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าพิมพิสารมีอาจารย์อยู่แล้ว ชฎิลทั้ง ๓ พี่น้องเป็นอาจารย์ของพระเจ้าพิมพิสาร ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปสอนพระเจ้าพิมพิสาร ต้องไปเอาอาจารย์ของพระเจ้าพิมพิสารก่อน ไปเอาชฎิล ๓ พี่น้องไว้ นี่บูชาไฟ เห็นไหม คนโบราณไม่รู้จักรัศวิทยาศาสตร์ เห็นสิ่งใด ที่มันเป็นสิ่งแปลกประหลาด บูชาไฟ บูชาแหล่งน้ำ บูชาภูเขา บูชาๆ ไร เพราะเราไม่มีที่พึ่ง ไฟแลบฝน ตกฟ้าร้องก็บูชา เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปทรมานนะ ไปทรมานเอาชฎิล ๓ พี่น้อง นี่บูชาไฟ ไฟของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บูชาเหมือนกัน แต่บูชาที่ไหน ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ เห็นไหม บูชาอย่างนี้ ทำลายอย่างนี้ ทำลายไฟจากภายใน ถ้าทำลายไฟจากภายใน เห็นไหม ชฎิล ๓ พี่น้องยอม บวช ยอมลงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ขณะที่พระเจ้าพิมพิสารไป ไปเห็นว่ามันอยู่ด้วยกัน แล้วใครเป็นอาจารย์ของใคร? แล้วใครเป็น อาจารย์ของใคร?

ชฎิล ๓ พี่น้องเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด เหาะขึ้นไปบนอากาศลงมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา” เหาะขึ้นไปบนอากาศแล้วลงมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอาจารย์ของเรา” เห็นใหม่ เพราะอะไร?

เพราะพระเจ้าพิมพิสารเป็นกษัตริย์ กษัตริย์มีทูลเชิญมานะนะ แล้วขนาดที่ว่าใจมันลงอยู่กับชฎิล ๓ พี่น้องอยู่แล้ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรมานอาจารย์ก่อน แล้วไปทรมานพระเจ้าพิมพิสาร เห็นใหม่ พระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโศดาบันขึ้นมา แล้วทำไมพระอชาตศัตรู ลูกของพระเจ้าพิมพิสารทำไมทำอย่างนั้นล่ะ? ทำไมฆ่าพ่อล่ะ?

การฆ่าพ่ออย่างนั้นมันเป็นบาปเป็นกรรม สิ่งต่างๆ เห็นใหม่ พระเจ้าพิมพิสารจับได้นะ ทำได้หมดเลย แต่อกัยให้หมดเลย อกัย คุณน้ำใจของพ่อสิ สมบัติก็ให้ อะไรก็ให้ ให้ไปอยู่ในกรงเพราะจะฆ่า เทวทัตหลอกให้พระเจ้าอชาตศัตรูฆ่าพ่อ แต่ทำไมไม่ลงใจ ในหัวใจก็มีความคืออยู่ เห็นใหม่ ทำไม่ได้ เอาไปขังไว้ให้อดอาหาร ให้ตายไปเอง นี่เดินจงกรมอยู่เพราะเป็นพระโศดาบัน เห็นใหม่ เอามิดไปกรีด นี่ความประเสริฐในหัวใจ

สิ่งที่ประเสริฐในหัวใจ ความดีในหัวใจยังมีอยู่ แต่ความที่วุ่นโกลาเลศตมหาความทะยานอยาก กองไฟที่มันลุกโชนในหัวใจ เห็นใหม่ สมบัติใครก็อยากได้ แล้วมีแรงยุจากเทวทัต เห็นใหม่ เพราะอชาตศัตรুবอก “ไม่ต้องทำอะไรหรอก เพราะพ่อต้องให้ลูกอยู่แล้ว”

“แล้วเกิดถ้าเราตายก่อนพ่อล่ะ”... ยุทุกอย่างเลย นี่มิตรเทียม ไม่ใช่มิตรแท้ ถ้ามิตรแท้ต้องรักษาเรา ถ้าพูดถึงเพื่อนของเราพลาดลั้งไป ก็ต้องช่วย ต้องดูแลเพื่อนของเราเห็นใหม่ เวลาใครหรือเพื่อนของเรามีปัญหาทุกข์ร้อน นี่มิตรแท้ มิตรเทียม คนเทียมมิตร เห็นใหม่ มันมีไปหมดเลยในโลกนี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้นะ ในพระไตรปิฎก สมณะเจ้าเรียบเรียงไว้ในนวโกวาท เห็นใหม่ การคบมิตร มิตรต่างๆ นวโกวาทมาจากพระไตรปิฎก แต่ตรัสให้ย้อนย่อขึ้นมาเป็น

ปรัชญาชีวิตของเราได้นะ ซื่อนวโกวาทเก็บไว้แล้วเปิดดูนะ จะบอกเลยว่าเราจะดำรงชีวิตอย่างไร นี่เป็นเรื่องของโลกๆ เขา

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติเข้าไป มันเป็นความจริงในหัวใจของเรา เห็นไหม ตัดป่า ทำลายป่า ทั้งหมด แต่ต้นไม้ไม้โคนทำลายแม้แต่ต้นเดียว ป่าคือกิเลส ป่าคือความรกรุงรังของใจ ทำลายป่า เห็นไหม ทำลายกิเลสตัดหาคความทะยานอยากในหัวใจ คุณสิ เราถางป่าแต่ต้นไม้ไม่ได้ขาดไปแม้แต่ต้นเดียว นี่ทำอย่างไร?

ในหัวใจของเรา กิเลสตัดหาคความทะยานอยากในหัวใจของเรา ทำลายหมดแล้วหัวใจมันก็ยังอยู่สมบูรณ์ของมัน เห็นไหม แล้วประเสริฐขึ้นมาด้วย พระเป็นผู้ประเสริฐอย่างนี้ ประเสริฐเพราะทำลายความรกรุงรังของใจออกไป ไม่มีที่หลบซ่อนของพวกสัตว์ป่า พวกเสื่อสางบ้างชะนีในที่มันหลบซ่อนอยู่ในป่านั้น มันทำลายเรา เห็นไหม เราทำลายป่า แต่ต้นไม้มันอยู่ครบ ทำลายเสื่อสางบ้างชะนี ทำลายกิเลสตัดหาคความทะยานอยากของเราในหัวใจ

สิ่งปฏิบัติอย่างนี้มันเกิดขึ้นมาจากใจ สิ่งที่ว่าป็นปรัชญาชีวิตนั้นเป็นการดำรงชีวิตในวิญญูะ สิ่งที่เป็นปรมัตถธรรมในหัวใจของเราเกิดจากไหน? เกิดจากความรู้สึกรของเรา เกิดจากความประเสริฐในหัวใจ เพราะใจมันประเสริฐ ใจมันเห็นคุณค่าของเรา เห็นไหม คุณค่าของการสละทาน คุณค่าของฟังธรรม ธรรมนี้ที่ฟังอยู่นี้ ถ้าคนไม่เข้าใจฟังไม่รู้เรื่องหรือ ฟังไม่รู้เรื่อง ฟังไม่เข้าใจเลย เพราะมันเป็นปรมัตถธรรม ปรมัตถธรรมคือว่ามันเป็นนามธรรม มันเป็นความรู้สึกรจากภายใน แล้วมันเข้าไปทำลายกิเลสจากภายใน มันเป็นรูปธรรม รูปธรรมตรงไหน?

จิตเป็นสมาธิขึ้นมาละ จิตมันสงบเข้ามา โอ้อโฮ...จิตเป็นอย่างนี้ พอสงบอย่างนี้มันเป็นปัจจุัตตังกับจิตดวงที่มันสงบนั้น แล้วบอกสมาธิเป็นอย่างนี้ เถียงกันปากเปียกปากแฉะเลยสมาธิ สมาธิของเด็กๆ มันนั่งดีๆ มันก็สมาธิแล้ว คุณสิเขาฝึกเด็กโรงเรียนอนุบาล เขาให้เด็กนั่งสมาธิกัน ๕ นาที ๑๐ นาที มันก็เป็นสมาธิของมัน มันมีความสุขของมันนะ มันทำได้ มันกลับไปอวดพ่ออวดแม่มันด้วยแหละ วันนี้หนูนั่งสมาธิ ๕ นาทีที่โรงเรียน อาจารย์เขาบังคับให้นั่ง เห็นไหม นี่สมาธิของใคร?

แต่ถ้าสัมมาสมาธิ มันจะรู้ของมัน เป็นรูปธรรมอย่างไร? มันรู้จักฐานที่ตั้ง คนจะทำงานต้องมีสถานที่ทำงาน คนจะทำงาน เห็นไหม จิตมันอยู่ที่ไหน ภาวสวะ ภพ ความรู้สึก ความคิดมาจากไหน? ความคิดมันลอยมาจากไหน?

คอมพิวเตอร์เขาคีย์เข้าไป คอมพิวเตอร์มันมีโปรแกรมของมัน มันถึงออกมาเห็นไหม แต่ความคิดที่ออกมาจากใจเรา ความคิดเกิดดับที่ใจ ถ้าไม่มีใจ ความคิดมาจากไหน?

ดูดี ดิน ฟ้า อากาศ มันแปรปรวนไป มันมาจากไหน มันมาจากสสารมันแปรปรวนไปตามความร้อนต่างๆ เห็นไหม ลมพัดไป แต่ความคิดที่เกิดเรา มันมีเจ้าของ เจ้าของคือความรู้สึก เจ้าของคือภาวสวะ เจ้าของคือตัวจิต มันสะสมความสุขความทุกข์ในหัวใจ ความคิดนะคิดคิดมันก็สะสมขึ้นไป จนมันเป็นจรตนิสัย มันก็คิดดีไป ผีกลั่นจิต เห็นไหม

ธรรมะเป็นอย่างนี้? พยายามฝึกใจของตัวเอง ทำใจของตัวเองให้มันดีขึ้นมา ถ้าดีขึ้นมา แล้วถ้ามันสงบเข้ามา มันเห็นตัวตนของมัน นี่? สิ่งที่เป็นนามธรรม ถ้าผู้ปฏิบัติเป็นมันจะมีรูปธรรม จิตสงบเข้ามา ก็เห็นว่าจิตสงบเข้ามา รู้จักความสงบของใจของมัน แล้วจิตออกวิปัสสนาก็รู้เท่าตามความเป็นจริง

เราทำมากับมือนะ เราทำอาหาร เห็นไหม เราทำมากับมือ ทุกอย่างเราทำมากับมือ แล้วมือเราทำมา อาหารนั้นสำเร็จเป็นอาหารขึ้นมาเอง แล้วเราได้ทานอาหารนั้นเอง มันมีรสชาติเป็นอย่างไร?

เวลาภาวนามขบปัญหา ปัญญาที่มรรคญาณมันเคลื่อนไป โดยที่ว่าปัญญามันหมุนตัวๆ มันหมุนออกไปอย่างไร? มันหมุนตัวๆ เราก้ไปดูเปรียบเทียบเป็นลมหมุนตัว เป็นพายุหมุน เราก้ไปเปรียบกับอย่างนั้น แต่มันหมุนในหัวใจ ความหมุนจากภายในของเรา อาหารที่เราทำขึ้นมา อาหารของเราเนี่ยเราทำอย่างไร? แล้วมันสำเร็จมาเป็นอย่างไร?

สภาวะแบบนี้มันเกิดมาจากใจ นี่ทำลายป่า ทำลายสิ่งที่สัตว์มันอาศัยอยู่ในป่านั้น ทำลายป่าแต่มันเป็นนามธรรมไป นามธรรมจากภายใน เวลาวิปัสสนากันไป มันเกิดขึ้นมาสภาวะแบบนี้ นี่ปรมัตตธรรมอย่างนี้มันเกิดจากใจ

แล้วเกิดจากใจ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ที่รู้จริง ไม่มีครูบาอาจารย์เป็นที่ยืนยัน มันจะเอาอะไรมาอ้างอิงกันล่ะ มันก็อ้างอิงประสาวิปัสสนิกในหัวใจของตัวเอง สิ่งนี้มันจะไม่ประเสริฐขึ้นมาไง ถ้าใจมันประเสริฐ ประเสริฐอย่างนี้ ประเสริฐเพราะมันทำให้ตัวมันเองประเสริฐ ไม่ใช่ประเสริฐออกมาจากการเกิด

การเกิดนะ เกิดขึ้นมาเกิดโดยกรรม เห็นไหม การเกิดไม่ได้คิดด้วยเกิด ไม่ได้คิดด้วยการเป็นอยู่ ไม่ได้คิดด้วยอะไรเลย ดีที่การกระทำ ดีที่ปัญญาหัวใจ ถ้าปัญญาในหัวใจมันเป็นความจริงขึ้นมา มันคิดตรงนี้ มันประเสริฐตรงนี้ แล้วประเสริฐจริงๆ ประเสริฐจริงๆ เพราะอะไร? เพราะมันเข้าใจนะ

นี่มันมหัศจรรย์มาก มนุษย์เรานี้ตื่นตื้นตันกันมาก เทวดา อินทร์ พรหม เห็นไหม คุณิ เวลาเขามีอะไรแปลกๆ ขึ้นมา ในทีวี เห็นไหม โอ๊ย...มีสิ่งแปลกประหลาด ไปกราบ ไปไหว้ ไปบูชากัน มันน่าสลดใจนะ เพราะเทวดา อินทร์ พรหมยังต้องมากราบหลวงปู่มัน ยังต้องมาฟังธรรมของครูบาอาจารย์เรา เทวดา อินทร์ พรหมไม่รู้เรื่องอริยสัจเลย เพราะอะไร มันส่งออกหมด คุณิ พอเราคิดหลักทางวิชาการ เราส่งออกไป เราไม่รู้จักตัวเราเองเลย ถามตัวเองว่าตัวเองคืออะไร แค่เกิดตายนี้ก็ไม่รู้แล้ว แล้วมันเกิดมาอย่างไร? แล้วมันตายอย่างไร? ไม่มีใครรู้หรอก

แต่ถ้ามันเป็นอริยสัจจากภายใน ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ เห็นไหม ด้วยนิโรธ ด้วยมรรคญาณ แล้วเกิดนิโรธะ ความดับหมดเห็นไหม ทำลายป่าทั้งหมดเลย มันทำลายอย่างไร? ถ้ามันเป็นวิชาการอย่างนี้ มันทำได้แบบนี้ เห็นไหม มรรคสัจอันนี้มันเกิดขึ้นมาในหัวใจ

เวลาเทวดามาฟังเทศน์กันอย่างนี้ ฟังเทศน์เรื่องของอริยสัจ ฟังเทศน์ของเรื่องความเป็นไป แล้ววิปัสสนาตาม เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ เทวดาสำเร็จเป็นแสนเป็นหมื่น เห็นไหม เยอะแยะไปหมดเลย แล้วว่าเป็นไปได้หรือไม่ได้ ได้ไม่ได้มันพิสูจน์กันที่ความรู้สึกเรา เวลาทุกข์ก็ทุกข์ไหม? เวลาสุขสุขไหม? เวลาที่มันมีความสัมผัสต่างๆ มันรู้ได้หมด

แล้วอันนี้ถ้ามันพัน พันที่นี้ พันที่ใจของแต่ละดวง พันของใจแต่ละดวงที่มันทุกข์ๆ อยู่ ถ้ามันพันตรงนี้ มันเป็นความประเสริฐของเราจากตรงนี้ สิ่งนี้พระผู้ประเสริฐ เห็นไหม พระจากภายนอก

สมมุติสงฆ์ บวชแล้วเป็นสังฆม ลังคมยอมรับว่าเป็นสมมุติสงฆ์ เป็นภิกษุ ภิกษุณี เป็นนักรบ เห็นไหม แล้วคนที่เขาจะทำบุญทำกุศลของเขา เนื่อนานบุญของโลก เขาได้สละทานของเขา เขาได้ทำบุญกุศลของเขา

พระนี่ก็ได้รับทาน เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกโปรดสัตว์ แต่เราโปรดตัวเราเองก่อน เราได้อาหารมาเพื่อดำรงชีวิตของเรา แล้วพยายามโปรดสัตว์เรา คือทำใจของเราให้ประเสริฐขึ้นมา ทานของเขาจะเกิดโภคทรัพย์ จะเกิดบุญกุศลมหาศาล เพราะเนื่อนานนี้บริสุทธิ์ แล้วความเป็นไปของโลก เขาจะเป็นไปของเขา

ผู้ที่ประเสริฐอยู่ที่ไหนนะ เทวดา อินทร์ พรหมดูแลรักษา ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ความเป็นไปมันเป็นไปนะ สิ่งนี้มันเป็นไป แต่ไม่ให้พิสูจน์ด้วยความเห็นของเรา พิสูจน์ด้วยหัวใจของเรา พิสูจน์จากความจริงของเรา อย่าเชื่อใคร เชื่อต่างๆ นี่เชื่อไปแล้วมันอยู่ที่วุฒิภาวะ ผู้ที่ชี้แนะและผู้ที่จะฟัง นี้อุณหภูมิมันต่างๆ กัน แล้วมันจะพัฒนาขึ้นไปจนถึงที่สุดนะ ถึงที่สุดคือนิพพาน คือสิ้นกิเลสทั้งหมด เอวัง